

DENET DUYURU

Vergi

AUDIT | TAX | ADVISORY

For the latest from BDO Turkey, follow us

Duyuru Tarihi : 05.01.2023
Duyuru No : 2023/003
Yayımlandığı Yer : LEBİB YALKIN DERGİSİ -
OCAK 2023 - Sayı : 229

Mehmet MAÇ
Yeminli Mali Müşavir

Sermaye Azaltılmasında Ortaya Çıkacak Vergileri Belirleyen Yeni Yasal Düzenleme (7420 Sayılı Kanun)

Özet:

Bilindiği üzere öz kaynaklar ortaklara dağıtıldığında;

- Bunların bazıları hem kurumlar vergisi hem de kar dağıtımı stopajı doğurmaktadır,
- Kimileri sadece kar dağıtımı stopajı gerektirmektedir,
- Bazı dağıtımlar ise vergi yaratmamaktadır.

Bu öz kaynakları sermaye eklendikten sonra sermaye azaltımı¹ yoluyla ortaklara dağıtım yapıldığında vergi doğup doğmayacağı, doğacak ise vergi hesaplamalarında sermayenin terkinde bulunan unsurlardan hangisinin ne miktarda azalmış sayılacağı konusunda kanun hükmü yoktu.

¹ Sermaye azaltımına ilişkin hükümler Türk Ticaret Kanunu'nun 396, 397 ve 398 inci maddelerinde düzenlenmiştir.

BDO Yayıncılık A.Ş.

Eski Büyükdere Cad. No.14
Park Plaza Kat:4
34398 Maslak/İstanbul
Turkey

Tel: +90 212 365 62 00
Fax: +90 212 365 62 02
e-mail: bdo@bdo.com.tr
www.bdo.com.tr

Garantisi ile sınırlı bir Birleşik Krallık şirketi olan BDO International Limited'in üyesi ve bir Türk anonim şirketi olan BDO Yayıncılık A.Ş., bağımsız üye kuruluşlardan oluşan BDO ağıının bir parçasını teşkil etmektedir.

BDO International global ağıının toplam gelirleri 2022 yılında 12,8 milyar ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. BDO, 164'dan fazla ülkede bulunan 1.803 ofiste faaliyet göstermekte olup, bu ofislerde denetim ve danışmanlık hizmetleri veren ortaklar dahil dünya çapında 111.307 kişi çalışmaktadır.

Dikkat ve titizlikle hazırlanan bu yayın, geniş anlamda görüşleri içermekte olup, genel bir yol gösterici olarak değerlendirilmelidir. Özel durumlara ilgili olarak, mesleki görüş ve yardım almadan, bu yayına dayanarak uygulamalarda bulunulmamalıdır. Bu konuların kendi özel durumunuza ilişkin etkilerini görüşmek için BDO Yayıncılık A.Ş. ile temas kurabilirsiniz. Bu yayındaki bilgilere dayanarak belli eylemlerde bulunmak veya bulunmamak nedeniyle doğabilecek zararlar nedeniyle, BDO Yayıncılık A.Ş. ve ortakları, çalışanları ile yazarları herhangi bir yükümlülük veya sorumluluk kabul etmemektedirler.

- Bu konuda Maliye İdaresi sermaye azaltımında en yüksek vergiyi çıkaracak unsurlara öncelik verilmesini istemekteydi,
- Orantı yöntemini savunanlar vardı,
- Önceliğin genel kurul tarafından belirlenmesi gerektiği görüşüne rastlanmaktaydı, ²
- Sermaye azaltımlarında vergileme yapılmaması gerektiğini düşünenler bulunmaktaydı.

7420 sayılı Kanun ³ ile, Kurumlar Vergisi Kanunu'na (KVK) 9 Kasım 2022 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere 32/B nolu madde eklenmek suretiyle söz konusu yasal boşluk doldurulmuştur.

Bu yeni yasal düzenleme ile sermaye azaltımlarında azalan sermayenin hangi kaynaktan karşılandığının şu şekilde belirlenmesi öngörülmüştür :

- İç kaynağın sermaye ilavesinden itibaren 5 tam yıl geçtikten sonra yapılan sermaye azaltımlarında orantı yöntemi,
- 5 yıllık süre tamamlanmadan önce yapılan sermaye azaltımlarında yüksek vergili unsurlara öncelik verme yöntemi,
- 5 yıllık süre tamamlanmakla beraber varsa son 5 yıl içinde sermaye eklenmiş olan öz varlık kalemlerinden yüksek vergili olanlarına öncelik verilmesi.

SERMAYE AZALTIMINDA VERGİLEME yapılmasına ilişkin yeni kanun hükmünü de içeren görüşlerimiz aşağıda sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Sermaye azaltımı, enflasyon düzeltmesi, olağanüstü yedek akçe, kar dağıtımı, nakit veya ayın sermaye, orantı, özsermaye, 5 tam yıllık süre, sermaye azaltım yoluyla zarar kapatma, bölünme nedeniyle sermaye azaltımı, emisyon primi, KVK'nun 32/B maddesi.

1. SERMAYE AZALTIMINDA VERGİLEMEYİ DÜZENLEYEN YENİ KANUN HÜKMÜ VE GEREKÇESİ:

7420 SAYILI KANUN'la KVK'na EKLENEN 32/B NOLU MADDE ŞÖYLEDİR:

² Lebib Yalkın Dergisinin Kasım 2009 sayısında yayımlanan “ŞİRKETLERDE SERMAYENİN AZALTILMASI HALİNDE ORTAYA ÇIKABİLECEK VERGİLER” başlıklı yazımız. (www.denet.com.tr/yayınlarımız/makaleler/mehmetmac/2009)

³ 7420 sayılı Kanun 09 Kasım 2022 tarih ve 32008 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

“ Sermaye azaltımında vergileme

MADDE 32/B- (1) Kurumlar tarafından sermayeye eklenen öz sermaye kalemlerinin, sermayeye eklendiği tarihten itibaren beş tam yıl geçtikten sonra herhangi bir şekilde sermaye azaltımına konu edilmesi durumunda, nakdî veya aynı sermaye ile sermayeye eklenen diğer unsurların toplam sermayeye oranlanması suretiyle azaltıma konu edilen tutar içerisindeki sermaye unsurları tespit olunur. Söz konusu oranın tespitinde;

- a) Sermayeye ilave dışında başka bir hesaba nakledilmesi, işletmeden çekilmesi veya sermaye hesabından başka hesaplara aktarımı kurumlar vergisine ve kâr dağıtımına veya ana merkeze aktarılan tutara bağlı vergi kesintisine tabi tutulacak öz sermaye kalemlerinin,**
- b) Sadece kâr dağıtımına veya ana merkeze aktarılan tutara bağlı vergi kesintisine tabi tutulacak öz sermaye kalemlerinin,**
- c) Başka bir hesaba nakledilmesi veya işletmeden çekilmesi halinde vergilendirilmeyecek olan aynı ve nakdî sermayenin toplam sermaye içindeki payları dikkate alınır.**

(2) Kurumların öz sermaye kalemlerini sermayeye ekledikleri tarihten itibaren beş tam yıllık süre tamamlanmadan sermaye azaltımı yapmaları durumunda, azaltımın sırasıyla birinci fıkranın (a), (b) ve (c) bentlerinde yer alan sermaye unsurlarından yapıldığı kabul edilir.

(3) Sermaye azaltımında, öncelikli olarak sermayeye ilave edilen öz sermaye kalemlerinden, sermayeye eklenme tarihi beş tam yıllık süreyi geçmemiş olanların işletmeden çekildiği kabul edilir.

(4) Bu maddenin birinci, ikinci ve üçüncü fıkraları kapsamında sermaye azaltımı suretiyle tespit olunan sermaye unsurlarından; birinci fıkranın (a) bendi kapsamında olanlar kurumlar vergisine ve vergi kesintisine, (b) bendi kapsamında olanlar sadece vergi kesintisine tabi tutulur. Kurumlar vergisine ve vergi kesintisine tabi sermaye unsurlarında, kesinti matrahı hesaplanan kurumlar vergisi düşüldükten sonra kalan tutar olup, bu tutar üzerinden Kanunun 15 inci ve 30 uncu maddeleri ile 193 sayılı Kanunun 94 üncü maddesi hükmü kapsamında kesinti yapılır.

(5) Geçmiş yıl zararlarının mahsubu suretiyle sermaye azaltılması durumunda, bu şekilde azaltıma konu edilen sermaye unsurları birinci, ikinci ve üçüncü fıkra hükümlerine göre tespit edilir ancak bu tutarlar üzerinden dördüncü fıkra kapsamında vergi kesintisi yapılmaz.

(6) Hazine ve Maliye Bakanlığı bu maddenin uygulamasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.”

KVK'nun YENİ 32/B MADDESİNİN GEREKÇESİNDE AŞAĞIDAKİ AÇIKLAMALAR BULUNMAKTADIR:

“Ülkemizdeki ekonomik büyümede ve kalkınmada önemli bir payı olan sermaye şirketleri, faaliyetlerinin reel olarak büyümesi sonucu gereken fon ihtiyacının giderilmesi veya yeni yatırımlarının finansmanı amacıyla sermayelerini artırmaktadırlar. Bu şirketler vergisel düzenlemelerin sağlamış olduğu avantajlar ve enflasyonist dönemlerden olumsuz şekilde etkilenebilen sermayelerinin güncellenmesi ihtiyacı başta olmak üzere çeşitli nedenlerle de sermaye artırımına gidebilmektedirler. Sermaye artırımını ortaklarca şirket bünyesine konulan aynı veya nakdi sermaye şeklinde olabileceği gibi işletme faaliyetleri sonucu oluşan kârlar, yeniden değerlendirme fonları, enflasyon düzeltilmesinden kaynaklanan fonlar, Kurumlar Vergisi Kanunu başta olmak üzere özel kanunları uyarınca ayrılması gereken fonlar gibi çeşitli kaynakların sermayeye aktarılması suretiyle de olabilmektedir.

Ekonomik ve ticari aktivitenin bir sonucu olarak sermaye şirketleri muhtelif nedenlerle de sermayelerini azaltabilmektedirler. Bunlardan en bilinenleri şirketlerin içinde buldukları ekonomik ve finansal durum sebebiyle bir kısım sermayelerinin atıl kalması, geçmiş yıl zararlarının sermaye azaltımı suretiyle itfa edilerek bilanço ve mali tabloların daha sağlıklı hale getirilmesi veya sermayeye ilave esnasında vergilendirilmeyen bazı kaynakların sermaye azaltımı yoluyla işletmeden çekilmek istenmesidir.

Sermayesi, işletmeden çekilmesi halinde vergilendirilmeyecek olan aynı veya nakdi sermayenin dışında diğer unsurları da barındıran şirketlerde sermaye azaltımının sermayenin hangi unsurlarından yapıldığı hususunda idare ile mükellefler arasında görüş ayrılıkları yaşanabilmekte, vergi kanunlarında bu hususu açıkça düzenleyen bir hüküm bulunmaması nedeniyle söz konusu durum zaman zaman yargı yoluna taşınan ihtilaf haline de gelebilmektedir.

Yapılan düzenleme ile sermayesi, işletmeden çekilmesi halinde vergilendirilmeyecek olan aynı veya nakdi sermayenin dışında farklı unsurları da barındıran şirketlerin sermayelerini azaltmaları durumunda, sermayenin hangi unsurunun ne kadar tutarda azalacağı ve azaltıma konu edilen bu unsurlar üzerinden nasıl vergileme yapılacağı hususunun netleştirilmesi amaçlanmaktadır.

Önerilen düzenlemeye göre; sermayeye aktarılan çeşitli kaynakları aktarıldığı tarihten itibaren;

- Beş yıl boyunca sermaye azaltımı yapmayan kurumlarda, bu sürenin sonunda sermaye azaltılmışsa, işletmeye konulan nakdi veya aynı sermaye ile sermayeye eklenen diğer unsurların toplam sermayeye oranlanması suretiyle

azaltıma konu edilen tutar içerisindeki sermaye unsurları tespit edilerek vergilendirme yapılacaktır.

- Beş yıldan önce sermaye azaltımı yapan kurumlarda ise azaltılan sermayenin öncelikle; Sermayeye ilave dışında başka bir hesaba nakledilmesi, işletmeden çekilmesi veya sermaye hesabından başka hesaplara aktarımı kurumlar vergisine ve kâr dağıtımına bağlı vergi kesintisine tabi tutulacak hesaplardan,

Daha sonra sadece kâr dağıtımına bağlı tevkifata tabi hesaplardan,

Son olarak ise vergiye tabi olmayan nakdi ve aynı sermayeden,

oluştugu kabul edilerek vergilendirme yapılacaktır. Yapılan sermaye azaltımında sermayeye eklenen kaynakların bazılarının beş yıllık süreyi aşması bazılarının ise aşmaması durumunda ise söz konusu kaynaklardan öncelikli olarak sermayeye ilave edilme tarihi beş yılı geçmemiş olanların çekildiği kabul edilecektir.

Örneğin 10 milyon Türk lirası sermayesi olan bir kurumun, bu sermayesinin 7 milyon Türk lirasının ortaklar tarafından işletmeye nakden konulduğu, 2 milyon Türk lirasının geçmiş yıl kârlarının sermayeye ilavesinden 1 milyon Türk lirasının ise enflasyon düzeltmesi olumlu farklarından kaynaklandığı varsayıldığında, kurumun geçmiş yıl karları ile enflasyon düzeltmesi olumlu farklarını sermayesine ilave ettiği tarihten itibaren beş yıl boyunca sermaye azaltımına gitmemesi durumunda, bu sürenin sonundan itibaren yapılan sermaye azaltımında nakdi veya aynı sermaye ile sermayeye eklenen diğer unsurların toplam sermayeye oranlanması suretiyle azaltıma konu edilen tutar içerisindeki sermaye unsurları tespit edilecektir. Bu şartları haiz Kurumun sermayesini 2 milyon Türk lirası azaltması durumunda; azaltıma konu edilen tutarın 1 milyon 400 bin Türk lirasının nakdi sermayeden, 400 bin Türk lirasının sermayeye ilave olunan geçmiş yıl karlarından, 200 bin Türk lirasının ise sermayeye eklenmiş enflasyon düzeltmesi olumlu farklarından kaynaklandığı kabul edilecektir. Ancak, bu kaynakların sermayeye ilave edilmesinden itibaren beş yıl içerisinde Kurum tarafından sermaye azaltılması durumunda azaltıma konu edilen tutarın 1 milyon Türk lirasının sermayeye ilave olunan enflasyon düzeltmesi olumlu farklarından, 1 milyon Türk lirasının ise geçmiş yıl karlarından kaynaklandığı kabul edilecektir.

Böylelikle sermayeye ilave olunan kaynakların en az beş yıl boyunca sermayede kalması özendirilerek, işletmelerin öz kaynaklarının güçlü kalması teşvik edilmektedir.

Geçmiş yıl zararlarının mahsubu suretiyle sermaye azaltılması durumunda, azaltıma konu edilen sermaye unsurları da maddenin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında belirtilen hükümler kapsamında tespit edilecektir. Ancak bu tutarlar üzerinden kâr dağıtımı veya ana merkeze aktarılan tutar kapsamında vergi kesintisi yapılmayacaktır.

Öte yandan, maddenin son fıkrasıyla Hazine ve Maliye Bakanlığına maddenin uygulamasına ilişkin usul ve esasları belirleme yetkisi verilmektedir.”

2. YENİ HÜKME GÖRE SERMAYE AZALTIMINDA ORTAYA ÇIKACAK VERGİLER:

2.1. Beş Tam Yıllık Süre Dolduktan Sonra Yapılan Sermaye Azaltımlarında Orantı Yöntemi Geçerlidir:

KVK'na eklenen 32/B maddesine göre özsermaye kalemlerinin sermayeye eklenmesinden (sermaye artışının tescilinden) itibaren 5 tam yıl geçtikten sonra yapılan sermaye azaltımlarında sermayeyi oluşturan;

- Kurumlar vergisi ve stopaj gerektiren,
- Sadece stopaja tabi olan,
- Vergi gerektirmeyen.

kalemlerin tescilli sermaye içindeki oranları dikkate alınarak azaltılan sermayenin terkibi belirlenecek ve buna göre vergi hesabı yapılacaktır.

ÖRNEK 1:

Gerçek kişi ortaklarca (nakit veya ayın) 50 milyon TL sermaye konularak kurulmuş olan bir şirket,

- 40 milyon lirası enflasyon düzeltme farkından,
- 10 milyon lirası da geçmiş yıl karından

olmak üzere toplam 50 milyon liralık iç kaynağını 14 Kasım 2022 de sermayesine ekleyerek $50+(40+10)=100$ milyon lira sermayeli bir şirket olmuştur.

Bu şirket Aralık 2027 de (5 tam yıllık süre dolduktan sonra) 90 milyon lira sermaye azaltmak suretiyle sermayesini 10 milyon liraya indirmiştir.

Sermaye azaltımı, 5 tam yıl geçtikten sonra yapıldığı için 90 milyon liralık azaltımın terkibi orantı suretiyle bulunacaktır.

Sermaye azaltımının yapıldığı gün itibariyle sermayenin oransal terkibi şöyledir;

Enflasyon düzeltmesi kaynaklı kısım	40 milyon	(%40)
Geçmiş yıl karı kaynaklı kısım	10 milyon	(%10)

Ortaklarca konulan tutar 50 milyon (%50)

90 milyon liralık sermaye azaltımının terkihi bu oranlara göre,

- $(90 \times 0,40=)$ 36 milyon lirası enflasyon düzeltmesi kaynaklı kısım,
- $(90 \times 0,10=)$ 9 milyon lirası da geçmiş yıl karı kaynaklı kısım
- $(90 \times 0,50=)$ 45 milyon lirası ortalarca konulan kısım,

şeklindedir.

Bu dağılıma göre ortaya çıkacak vergiler şöyle hesaplanacaktır;

Enflasyon düzeltmesi kaynaklı kısma ilişkin vergiler	
- Kurumlar vergisi $(36 \times 0,20=)$	7,2 milyon ⁴
- Stopaj $(36-7,2) \times 0,10=$	2,88 milyon ⁵
Geçmiş yıl karı kaynaklı kısma ilişkin vergi	
- Stopaj $(9 \times 0,10=)$	0,9 milyon
Ortalarca konulan kısma ilişkin vergi	YOK

2.2. Beş Yıllık Süre Dolmadan Önce Sermaye Azaltılırsa Yüksek Vergili Kalemler Önceliklidir:

İç kaynaktan sermaye artırımından itibaren 5 tam yıllık süre geçmeden önce sermaye azaltımı yapılırsa yüksek vergili kalemler öncelikli olacaktır.

Örnek 2:

1 nolu örnekteki veriler aynen mevcut olmakla beraber sermaye azaltımı Aralık 2027 de değil 3 Kasım 2027 de (5 yıllık süre dolmadan önce) yapılmışsa;

⁴ Enflasyon düzeltme farkı üzerinden hesaplanan kurumlar vergisi kurum kazancına bağlı olmadığından, kurum zararlı olsa bile kurumlar vergisi doğar.

⁵ Kurumlar vergisi mükellefi ortaklara ilişkin olarak stopaj yapılmayacağı ve stopaj oranı konusunda vergi anlaşması hükümlerinin dikkate alınması gerektiği tabiidir.

- Azaltılan sermayenin 40 milyon lirası enflasyon düzeltmesi kaynaklı,
- 10 milyon lirası geçmiş yıl karı kaynaklı,
- Kalan 40 milyon liralık kısım ise ortaklarca konulan sermaye kaynaklı

olarak kabul edilecek ve buna göre aşağıdaki vergiler doğacaktır.

Enflasyon düzeltmesi kaynaklı kısma ilişkin vergiler	
- Kurumlar vergisi (40x0,20=)	8 milyon
- Stopaj (40-8)x0,10=	3,2 milyon
Geçmiş yıl karı kaynaklı kısma ilişkin vergi	
- Stopaj (10x0,10=)	1 milyon
Ortalarca konulan kısma ilişkin vergi	YOK

2.3. Hem 5 Yıllık Süre Dolduktan Sonra Hem de Dolmadan Önce İç Kaynaktan Sermaye Artışları Yapılmışsa, Sermaye Azaltımında Son 5 Yıl içinde Sermayeye Eklenen Yüksek Vergili Kalemler Öncelikli Olacak, Daha Önceki Sermaye Artırımları Açısından Orantı Yöntemi Uygulanacaktır:

Örnek 3:

1 nolu örneğimizdeki şirket,

- İlki 11 Kasım 2022 de enflasyon düzeltmesi kaynaklı 40 milyon lira,
- İkincisi Haziran 2023 de 30 milyonu enflasyon düzeltmesi, 20 milyonu geçmiş yıl karı kaynaklı olmak üzere 50 milyon lira,

sermaye artışı yapmak suretiyle (50+40+50=) 140 milyon lira sermayeli hale gelmiştir.

Şirketin 30 Kasım 2027 de 90 milyon lira sermaye azaltımı yaptığı varsayılırsa,

- 5 yılını doldurmamış ikinci artıştaki (30+20=) 50 milyon liralık kaynaklar öncelikli olacaktır,
- Kalan 40 milyon liralık kısım 5 tam yılı doldurmuş artırımla ilgili olduğu için orantı yöntemi ile ayrıştırılacaktır.

ÖNCELİKLE 90 milyon liralık sermaye azaltımının (30 + 20=) 50 milyon liralık kısmının dikkate alınması sonucunda ortaya çıkacak vergiler şöyledir :

Enflasyon düzeltmesi kaynaklı kısma ilişkin vergiler	
- Kurumlar vergisi (30 x 0,20 =)	6 milyon
- Stopaj (30 - 6) x 0,10 =	2,4 milyon
Geçmiş yıl karı kaynaklı kısma ilişkin vergi	
- Stopaj (20 x 0,10 =)	2 milyon

Sermaye azaltımının kalan 40 milyon liralık kısmı ise, 140 milyon liralık sermayeden yukarıda öncelikle dikkate alınmış olan 50 milyon liranın çıkarılması ile bulunan bakiye sermayenin terkibine göre orantı yöntemi ile ayrıştırılacaktır.

Buna göre, kalan 40 milyon liralık sermaye azaltımının;

- $40 / 90 = 0,44 \times 40 = 17,7$ lirası enflasyon düzeltmesi kaynaklı,
- $50 / 90 = 0,56 \times 40 = 22,3$ lirası ortaklarca konulmuş sermaye kaynaklı olacaktır.

Azaltımın bu kısmı için vergi hesabı ise şöyledir :

Enflasyon düzeltmesi kaynaklı kısma ilişkin vergiler	
- Kurumlar vergisi (17,7 x 0,20 =)	3,54 milyon
- Stopaj (17,7 - 3,54) x 0,10 =	1,42 milyon
Ortaklarca konulan 22,3 milyon liralık kısma ait vergi	YOK

3. SERMAYE AZALTILARAK ZARAR KAPATILMASI:

Kurumlar Vergisi Kanunu'na eklenen 32/B nolu maddenin 5 inci bendi şöyledir;
“(5) Geçmiş yıl zararlarının mahsubu suretiyle sermaye azaltılması durumunda, bu şekilde azaltıma konu edilen sermaye unsurları birinci, ikinci ve üçüncü fıkra hükümlerine göre tespit edilir ancak bu tutarlar üzerinden dördüncü fıkra kapsamında vergi kesintisi yapılmaz.”

Görüldüğü gibi ZARAR KAPATMA AMAÇLI SERMAYE AZALTIMINDA;

- Azaltımın hangi kaynaktan karşılandığı yukarıdaki 2 nolu bölümde açıkladığımız şekilde belirlenecektir,
- Bu belirlemeye ilişkin vergiler tespit edilirken sadece kurumlar vergisi dikkate alınacak kar dağıtım stopajı yapılmayacaktır. (Zira azaltılan sermaye ortaklara dağıtılmamakta, zarar kapatılmasında kullanılmaktadır.)

Bizim anlayışımıza göre yasal düzenleme, zarar kapatma amaçlı sermaye azaltımlarında hiçbir vergi doğmayacağı yönünde olmalıydı.

4. EMİSYON PRİMİ SERMAYEYE EKLENDİKTEN SONRA SERMAYE AZALTIMI YAPILMASI DURUMUNDA AZALTIMIN EMİSYON PRİMİ KAYNAKLI KISMI HIÇ VERGİ DOĞURMAMALIDIR:

Emisyon primi gerçekte şirkete konulan sermayedir. Sermayeden tek farkı isminin sermaye olmamasıdır. Şirket açısından kazanç niteliği yoktur. Bağış da değildir. Türk Ticaret Kanunu'na (TTK) göre bu paranın, doğrudan yasal yedekler arasına dahil edilmesi gerekmektedir. Sermaye girişi niteliği taşıdığı için, ne konulması ne de geri alınması hiçbir vergiye tabi olmamalıdır.⁶

5. ORTAK ALACAKLARI SERMAYEYE EKLENDİKTEN SONRA SERMAYE AZALTILDIĞINDA, AZALTIMIN BU KISMI ORTAKLARCA KONULMUŞ SERMAYE OLDUĞU İÇİN VERGİLEME GEREKTİRMEZ:

Ortaklar, hissedarı oldukları şirketten olan alacaklarından vazgeçip,

- Alacaklarını aynı sermaye olarak koymak suretiyle veya
- Alacaklarını sermaye avansı hesabına aktararak özkaynak haline getirdikten sonra bu öz kaynağı sermayeye eklemek suretiyle

sermaye artışı sağlayabilmektedirler.

Bu şekilde ortak alacağı kaynaklı olarak sermaye artırıldıktan sonra sermaye azaltımına gidildiğinde, azaltılan sermayenin ortak alacağı kaynaklı kısmının ortaklarca konulmuş sermaye muamelesine tabi tutulması ve azaltım nedeniyle bu kısma ait herhangi bir vergi doğmaması gerekir.

⁶ Emisyon Primleri ile ilgili görüş ve açıklamalarımız Yaklaşım Dergisinin Haziran 2015 sayısında yayımlanan “EMİSYON PRİMLERİ” başlıklı yazımızda yer almaktadır. (www.denet.com.tr/yayınlarımız/makaleler/mehmetmac/2015)

6. SERMAYE AZALTIMINDA VERGİLEMEYE İLİŞKİN DİĞER KONULAR VE GÖRÜŞLER:

Ortaklarımızdan Sayın YMM Erdoğan SAĞLAM'ın bir yazısında ⁷ yer alan açıklama ve değerlendirmelerin bir kısmı şöyledir:

(a) “ŞİRKETLERİN SAHİP OLDUĞU KENDİ HİSSE SENETLERİNİN İPTALİ AMACIYLA YAPILAN SERMAYE AZALTIMLARI:

Gelir Vergisi Kanunumuza göre, şirketlerin kendi hisse senetlerini iktisap etmeleri halinde, iktisap ettikleri kendi hisse senetleri için sermaye azaltımı kararı alınabiliyor. Bu durumda iktisap bedeli ile hisse senetlerinin itibari değeri (nominal bedeli) arasındaki fark, sermaye azaltımına ilişkin kararın tescil edildiği tarih itibariyle kâr payı olarak dağıtılmış sayılıyor ve dağıtılmış sayılan bu kâr payları üzerinden yüzde 15 stopaj (vergileme) yapılıyor.

Sermaye azaltımına ilişkin düzenlemede bu duruma yönelik herhangi belirleme yer almadığı için tereddüt oluştu.

Her iki düzenleme de aynı anda uygulanacak mı?

Şirketin kendi hisse senedini iktisapta azaltım nedeniyle yapılan vergileme özel bir düzenlemeye dayandığı ve amacı farklı olduğu için sermaye azaltımı ile ilgili genel düzenleme kapsamında yapılan vergilendirmenin bu amaçla yapılan sermaye azaltımlarında uygulanmaması gerektiği görüşündeyim. Aksi halde mükerrer ve ağır bir vergileme yapılmış olur.

(b) NAKDİ SERMAYE ARTIRIMINDA FAİZ İNDİRİMİNE İLİŞKİN DÜZENLEME:

Şirketleri öz kaynakları ile çalışmaya teşvik etmek için nakden artırılan sermaye tutarları üzerinden belli esaslara göre hesaplanan faiz tutarları belli bir süre ile vergi matrahından beyanname üzerinde indirilebiliyor.

Bu indirimden, sermaye artırımına ilişkin kararın veya ilk kuruluş aşamasında ana sözleşmenin tescil edildiği hesap dönemi ile bu dönemi izleyen dört hesap dönemi için ayrı ayrı yararlanılıyor. Bu dönemlerde sermaye azaltımı yapılması hâlinde azaltılan sermaye tutarı indirim hesaplamasında dikkate alınamıyor.

Görüldüğü gibi, bu uygulamada belirtilen sürede azaltımın hangi kaynaktan yapıldığına bakılmaksızın indirim hakkı azaltılan tutar kadar kaybediliyor.

7 18 Kasım 2022 tarihinde t24.com.tr de yayımlanan “SERMAYE AZALTIMINA İLİŞKİN YASAL DÜZENLEME YAPILDI, PEKİ SORUNLAR ÇÖZÜLDÜ MÜ?” başlıklı yazı.

Yeni düzenleme kapsamında azaltılan tutarların kaynağı yasa ile net olarak belirlendiğine göre, faiz indiriminde de buna itibar edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Yeni düzenleme ile azaltılan kısmın öz sermaye kalemlerinden oluştuğu kabul edildiği halde faiz indiriminden mahrum kalmanın izahı yok.

Faiz indirimine ilişkin yasal düzenlemenin yeni düzenleme dikkate alınarak gözden geçirilmesi ve gerekli değişikliklerin bir an önce yapılması gerektiğini düşünüyorum. Yoksa her durumda Hazinesinin lehine uygulama yapılması adil değildir, kabul edilemez.

(c) KISMİ BÖLÜNME SEBEBİYLE SERMAYE AZALTIMI:

Kısmi bölünmede devralan şirket hisselerinin doğrudan ortaklara verilmesi halinde bölünen şirkette sermaye azaltımı yapılması gerekiyor. Bu sermaye azaltımı ortaklara nakit çıkışı yapılan ve ortakların mal varlığında artışa sebebiyle veren bir azaltım niteliğinde olmadığından, bu azaltım sebebiyle vergileme yapılmaması konusu Maliye tarafından da kabul ediliyor.

Bu nedenle mevcut özgelelerde, kısmi bölünme nedeniyle yapılan sermaye azaltımlarında, devralan şirket bünyesinde sermayenin kaynaklarına göre takip edilmesi şartıyla azaltım sebebiyle vergileme yapılmayacağı belirtiliyor.

Bu anlayış sermaye azaltımına ilişkin yeni düzenlemede açıkça ifade edilmediği için tereddüt oluşabilir.

Özgelelerde ifade edilen görüş, yasada bu konuda açık bir düzenleme olmadığı halde verildiği için geçmişte Maliye özgelelerdeki yorumu yapmıştı, çünkü bu yorum için yasal düzenlemeye ihtiyaç bulunmuyordu. Ortaklara pay vermek suretiyle gerçekleştirilen kısmi bölünme işlemlerinde vergiye tabi bir değer artışı/elden çıkarma olmadığı kabul edilmekteydi.

Yeni düzenlemeden sonra da bu yaklaşımın devam ettirilmemesi için bir sebep görmüyorum. Yasal düzenlemede bu konuya açıkça yer verilmemiş olması uygulamada bir değişiklik meydana getirmez. Ancak bu durumun Maliye tarafından açıkça ifade edilmesi isabetli olacaktır.”

Sayın YMM Erdoğan SAĞLAM'ın yukarıda yer verdiğimiz görüşlerine aynen katılıyoruz.

7. YENİ KANUNUN YÜRÜRLÜĞE GİRDİĞİ 9 KASIM 2022'DEN ÖNCE YAPILMIŞ SERMAYE AZALTIMLARININ DURUMU :

Kanunların geriye yürümezliği ilkesi uyarınca, KVK'nun 32/B maddesi hükmü, bu maddenin yürürlüğe girmesinden önce tescil edilmiş sermaye azaltımları hakkında uygulanamaz.

9 Kasım 2022'den önce azaltılan sermaye ile ilgili vergilerin eksik beyan edildiği gerekçesiyle tarh edilebilecek vergilere karşı dava açıldığında, davanın nasıl

sonuçlanacağı ile ilgili bir tahminde bulunmak mümkün değildir. Çünkü bu konudaki tarhiyatlardan açısından içtihat haline gelmiş bir yargı görüşü yoktur. Sermaye azaltımına ilişkin vergileme konusunda tespit edebildiğimiz kararlar ile ilgili özet bilgiler şunlardır:

- Danıştay 4. Dairesinin Kararı ⁸

Bu yargılamada mükellefin davası vergi mahkemesinde ve istinafa da kabul edilmiş fakat Danıştayda kabul görmemiştir.

- Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulunun Kararı ⁹

Kurulun bu kararında muvazaa bulunmaması kaydı ile sermaye azaltımlarında vergileme yapılmayacağı görüşü benimsenmiştir. ¹⁰

- Danıştay 9. Dairesinin Kararı ¹¹

Bu karara konu olayda, sermaye azaltımı nedeniyle vergi hesaplayıp ihtirazi kayıtla beyan eden mükellefe faizi ile birlikte bu verginin iade edilmesi, vergi mahkemesinde istinafa ve Danıştayda kabul edilmiştir.

Görüldüğü gibi 9 Kasım 2022 tarihinden önce, sermaye azaltımına ilişkin vergiler konusunda az sayıda ve çelişkili yargı kararları bulunmaktadır.

8. TEBLİĞ BEKLENTİSİ :

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 32/B maddesi ile ilgili tebliğ çıkması beklenmektedir. Yukarıdaki açıklamalarımızın yanı sıra bu Tebliğ'in de dikkate alınması gerekmektedir.

9. SONUÇ:

Sermaye azaltımlarında azaltıma konu iç kaynakların terkinin belli olmaması şeklindeki yasal boşluk Maliye İdaresi görüşüne yakın bir şekilde doldurulmuş bulunmaktadır.

Azalan sermaye içindeki unsurların ortaklarca belirleneceği yönünde yasal düzenleme yapılsaydı bize göre daha isabetli olurdu.

⁸ 20.01.2022 tarih ve E.2019/3616, K.2022/292 sayılı karar.

⁹ 02.03.2022 tarih ve E.2020/1097, K.2022/97 sayılı karar.

¹⁰ Söz konusu kurul kararına ilişkin yargılama aşamaları Sayın YMM Recep BIYIK'ın Dünya Gazetesi'nin 20 Temmuz 2022 sayısında yayımlanan "SERMAYE AZALTIMINDA VERGİLEME" başlıklı yazısında detaylı olarak açıklanmıştır.

¹¹ 07.06.2022 tarih ve E.2020/121, K.2022/2675 sayılı karar.